

การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหา ยาเสพติด
ของโรงเรียนแม่อาวยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่
Participation of Students in the Prevention of Drug Problems
in MaeAi Wittayakom School, Chiang Mai Province

นิตยา กันลัยพันธ์*

รศ. มานูญย์ สุตีคา**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียนแม่อาวยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด จำนวน 5 คน และนักเรียนที่เป็นอดีต คณะกรรมการสภานักเรียน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 11 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 17 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยการตรวจสอบ ของสมาชิกและการตรวจสอบแบบสามเส้าจากผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียนแม่อาวย วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมของนักเรียนแต่ละกลุ่มขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ของแต่ละกิจกรรม โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกลุ่มแกนนำ และตัวแทนสภานักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกัน ยาเสพติดครบทุกขั้นตอน ส่วนนักเรียนทั่วไปจะมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมและประเมินผลการเข้าร่วม กิจกรรม ตลอดจนประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม แต่เมื่อพิจารณาเป็นกิจกรรมแล้ว พบว่า มีเพียง กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีต้านยาเสพติดเท่านั้นที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอน แต่กิจกรรมการสอนของ วิทยากรเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน วิทยากรเป็นผู้ดำเนินการในขั้นตอนศึกษาและค้นหาสาเหตุของ ปัญหา ตลอดจนการวางแผนการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เป็นเรื่องของเวลาที่มีน้อย จึงต้องใช้เวลา

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น

E-mail: meenaa_maanee@hotmail.com

** อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น (อาจารย์ที่ปรึกษา)

พักกลางวัน เวลาพักตอนเย็นหลังเลิกเรียน หรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ทั้งนี้ในอดีตประสบปัญหาการรับบทบาทหลายหน้าที่ของตัวแทนนักเรียน โรงเรียนจึงแก้ไขโดยมีเงื่อนไขของตัวแทนแต่ละกิจกรรมให้รับหน้าที่เพียงตำแหน่งเดียว

คำสำคัญ

การมีส่วนร่วม ยาเสพติด โรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคม

Abstract

This research aimed to study participation of students in the prevention of drug problems in MaeAi Wittayakom School, Chiang Mai province. The population used in this study included the director, 5 teachers dealing with drug problems and 11 students who were former committee of the student council in the academic year 2013. The total number was 17. This study methodology was a qualitative research. The tools used in this study were focus groups. The data were analyzed by content analysis and data triangulation in key performants.

The results showed that the participation of each group depended on the target groups as well as the activity objectives. Most of the groups leader and the representatives of the student council took part in the drug prevention at all stages. The general students participated in activities, evaluated the results and the benefits gained from the activities. When considering each aspect, it was found that the only boy/girl scout anti-drug activities made the students involved in all stages but there were teaching activities by guest speakers for preventing drugs at school, the guest speakers was finding out the causes of problems as well as planning activities. According to the problems about the students' participation, it revealed that most students had not enough time. Therefore, the activities were done at lunch break, after school or on weekends. In the past, the problem was that the students took multi-functional roles at the same time. The school solved that problem by changing the condition of each activity representative undertaking only one position.

Keywords

Participation, Drug, MaeAi Wittayakom School

บทนำ

การแก้ปัญหายาเสพติดมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.2554 รัฐบาลได้กำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” และมอบหมายให้ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศพส.) เป็นองค์กรอำนวยการระดับชาติ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 155/2554 เรื่องจัดตั้งศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, 2554, 3-14) กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สำคัญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดเป็นหลักในการขับเคลื่อนงานยาเสพติด ส่วนศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย (ศพส.มท.) (2555, 9, 21-24) เป็นหน่วยงานระดับพื้นที่ภายใต้การกำกับของ ศพส.ได้จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์ พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด พ.ศ.2555” เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดเป็นหลักในการขับเคลื่อนงานยาเสพติด โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ แผนงานที่ 3 คือ การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด (Potential Demand) มีเป้าหมายคือเยาวชนก่อนวัยเสี่ยง (อายุ 7-19 ปี) ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาในระดับประถมศึกษา (ขยายโอกาส) มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา สถานศึกษาเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งเป็นเป้าหมายในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดรวมถึงการลดความเสี่ยงที่เป็นเหตุแห่งปัญหาอีกทางหนึ่งด้วย

ในทำนองเดียวกันในรายงานของโครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเสนอสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) (2551, 291-279) ได้อภิปรายผลการวิจัยตั้งนี้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้สิ่งที่ดีและไม่ดีจากสถาบันการศึกษา อีกทั้งยังใช้เวลาเรียนรู้ในสถาบันศึกษามากกว่าสถาบันครอบครัว ดังนั้น บทบาทสำคัญของสถาบันการศึกษาในการป้องกันการใช้ยาเสพติดในเด็กและเยาวชนจะต้องทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ให้เห็นถึงผลกระทบของการใช้สารเสพติด การให้ความรัก ความอบอุ่นโดยเปรียบเสมือนว่าเด็กและเยาวชนคือบุตรหลานที่อยู่ในครอบครัว เมื่อเด็กและเยาวชนเกิดปัญหาต้องให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง รวมถึงบุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนอีกทางหนึ่งด้วย สิ่งต่างๆ จะเป็นเหมือนเกราะป้องกันการใช้ยาเสพติดในเด็กและเยาวชนได้ประกอบกับยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา (ธานินทร์ รุ่งรัชชัย และคณะ, ม.ป.ป.,5) มีกลยุทธ์การดำเนินงาน ข้อ 5 กำหนดให้นักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วม และ ข้อ 9 มีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านยาเสพติดในสถานศึกษา

นอกจากนี้ รัตนกร สุขมงคล (2547, 49-51) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเพื่อการต่อต้านการใช้อายาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีวิทยากรเฉพาะทางมาให้ความรู้ พบว่า หลักสูตร D.A.R.E มีประโยชน์ต่อผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจกับการสอนของตำรวจในโรงเรียน นักเรียนมีความตั้งใจเรียน เกิดความรู้สึกรู้สีกต่อต้านยาเสพติดและความรุนแรง ทำให้นักเรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีปฏิบัติในการใช้อายาเสพติด ส่วนรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน คือ

การประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในชุมชน โดยการร่วมกันค้นหาและทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญที่สุด และใช้รูปแบบการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งหน้าที่กันทำ รวมถึงการใช้ทุนทางสังคมเป็นฐานในการดำเนินงาน (สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์และคณะ, 2552) ทั้งนี้ ฐานิตย์ นามบ้าน (2552, 51-52) ได้พบว่า ผู้ที่มีความรู้และมีบทบาททางสังคม จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานใด ๆ มากกว่าคนทั่วไป และการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานจะขึ้นอยู่กับความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน ส่วนผู้นำจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล แต่จะมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการปฏิบัติการ (บุญมี แก้วจันทร์, 2550, 94-95)

โรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคม (2556, 6-9) อำเภอแม่ข่าย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ มีวิสัยทัศน์กำหนดไว้ว่า “เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ สู่คุณภาพมาตรฐานชั้นนำ เลิศล้ำวิชาการ สืบสานภูมิปัญญา เห็นคุณค่าของชีวิต” พันธกิจ ข้อ 3 กำหนดไว้ว่า พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ให้มีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา ปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะการเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศและมีทักษะชีวิต เป้าประสงค์ ข้อ 1 กำหนดไว้ว่า โรงเรียนมีโครงสร้างและระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และข้อ 7 ที่ว่า โรงเรียนได้รับรองมาตรฐาน มีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากชุมชน ท้องถิ่นและระดับชาติและได้กำหนดตัวชี้วัด ข้อ 1 กำหนดไว้ว่า มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน ครบถ้วน มีผู้รับผิดชอบงานตามโครงสร้าง ข้อ 2 มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ เกิดความสะดวก รวดเร็วโปร่งใส ตรวจสอบได้ ข้อ 3 ผู้ปกครอง นักเรียน กรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ข้อ 5 โรงเรียนมีหลักสูตรที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

โรงเรียนอยู่ในพื้นที่ที่มีปัญหาการค้ายาเสพติดค่อนข้างรุนแรง และได้รับรางวัล “โครงการโรงเรียนมาตรฐานระบบการต้านยาเสพติด (Qualifications for Anti-Drugs Policy : QAD)” และรางวัล To Be Number One อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยซึ่งเคยมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เคยสัมภาษณ์นักเรียนระหว่างกรณีศึกษา พบว่า นักเรียนบางคนไม่เคยทราบหรือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ของโรงเรียนทั้งที่มีการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นที่น่าสังเกตว่านโยบายการดำเนินงานด้านยาเสพติด การวิจัยของหน่วยงานและนักศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการดำเนินงานของโรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคมเองไม่สอดคล้องกับผลการนิเทศที่ได้สอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียน ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดของโรงเรียนแม่ข่าย
วิทยาเขต จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ ผู้อำนวยการจำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดจำนวน 5 คน และ นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ปีการศึกษา 2556 ที่เป็นอดีตคณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 11 คนรวมจำนวน
ทั้งสิ้น 17 คน ทั้งนี้มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอดีตคณะกรรมการสถานักเรียน คือ เป็นผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ (อบจ.เชียงใหม่) ภายใต้โครงการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานนักเรียน
อบจ.เชียงใหม่ เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับผู้วิจัยจึงทำให้รู้สึกปลอดภัยในการให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้
(1) ร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา (2) ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวางแผนงาน กิจกรรมโครงการ
(3) ร่วมดำเนินการ กิจกรรม โครงการ (4) ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการ (5) ร่วม
ติดตามและประเมินผลงาน กิจกรรม โครงการ และ 2) การดำเนินงานของโรงเรียนด้านยาเสพติดผ่านกิจกรรมที่
ศูนย์อำนาจการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ให้รายงานซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพการ
ดำเนินงาน จำนวน 6 กิจกรรม ดังนี้ (1) กิจกรรมการสอนของวิทยากรเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน (2)
กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ด้านยาเสพติด (3) กิจกรรม To Be Number One (4) กิจกรรมด้านยาเสพติดของสภา
นักเรียน (5) กิจกรรมนักเรียนแกนนำต่อต้านยาเสพติด (6) กิจกรรมด้านยาเสพติดที่ทางโรงเรียนจัดในช่วงปิดภาค
เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนในการกำหนดประเด็นคำถาม
ในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. การกำหนดประเด็นคำถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วม นโยบายในการดำเนินงานป้องกัน
ปัญหาเสพติด และกิจกรรมด้านยาเสพติดที่โรงเรียนแม่ข่ายวิทยาเขตดำเนินการ รวมถึงวิธีการในการเก็บข้อมูล

วิจัย แล้วจึงกำหนดประเด็นคำถาม ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสให้นักเรียนหรือสถานักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 2) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และ 3) ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาสำหรับการให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นต้น

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำประเด็นคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงตรงทางสถิติ และความเที่ยงตรงทางภาษา พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามกับผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้น จึงนำไปทดลองสอบถามนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดอีกแห่งหนึ่งที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

3. การเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและทีมงานเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษาข้อมูล เอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และแนวคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทั้ง 5 ขั้นตอนและกิจกรรม การดำเนินงานของโรงเรียนด้านยาเสพติด จำนวน 6 กิจกรรม รวมถึงการเตรียมเครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ และอุปกรณ์จัดบันทึกทั่วไปในการเก็บข้อมูล ให้พร้อมก่อนการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและทีมงานดำเนินการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด จำนวน 5 คน ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ปีการศึกษา 2556 ที่เป็นอดีตคณะกรรมการสถานักเรียน โดยมีการสนทนากลุ่ม กลุ่มละ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์สรุปผล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 ส่วนครั้งที่ 2 เป็นการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลเพื่อสรุปครั้งสุดท้าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทุกครั้งหลังการสนทนากลุ่มด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบของสมาชิกและการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียนแม่อาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการดำเนินงานจะเน้นไปที่กิจกรรมด้านยาเสพติด ซึ่งมี 6 กิจกรรมสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมการสอนของวิทยากรเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนสรุปได้ว่า วิทยากรหลัก ๆ มาจาก 3 แห่ง คือ 1) ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 (ตชด.) 2) พระจากวัดพื้นที่ใกล้เคียง และ 3) ครูในโรงเรียน ซึ่งแต่ละครั้ง

ก็มีแนวทางต่างกัน เช่น ตชด. ขอเข้ามาอบรมให้ โรงเรียนพิจารณาจัดหาเอง หรือ ให้นักเรียนร่วมเสนอวิทยากร เพื่อมาให้ความรู้ ทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไปด้วย เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวางแผนงาน พบว่า หากมีวิทยากรจากภายนอกทำเรื่องขอเข้ามาให้ความรู้ นักเรียนหรือตัวแทน จะไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ แต่ในบางกิจกรรม ครูจะให้ข้อมูลกับตัวแทนนักเรียนถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งให้มีส่วนร่วมในการเสนอวิทยากร และวางแผนการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กิจกรรม พบว่า นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรม และใช้เวลาในชั่วโมงจริยธรรม ซึ่งเป็นชั่วโมงสุดท้ายก่อนเลิกเรียน แต่ตัวแทนนักเรียนจะได้ร่วมดำเนินการมากกว่า เช่น การดำเนินกิจกรรม การจัดเตรียมอุปกรณ์ การประสานงาน เป็นต้น

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนทุกคนได้รับความรู้ และประสบการณ์จากวิทยากร ส่วนตัวแทนนักเรียนได้มากกว่า ในส่วนของประสบการณ์การดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า นักเรียนทุกคนได้ทำแบบประเมินกิจกรรม และมีการสอบถามความเข้าใจระหว่างการดำเนินกิจกรรม

ปัญหาที่พบ คือ เวลาในการดำเนินกิจกรรมมีน้อย

แนวทางแก้ไข คือ ควรจัดกิจกรรมในวันหยุด เช่น วันเสาร์-อาทิตย์ หรือจัดในช่วงปิดเทอม

2. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีด้านยาเสพติดสรุปได้ว่าการบูรณาการกิจกรรมในการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ เนตรนารี จึงมีการให้ความรู้ในชั่วโมงเรียน มีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และการเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวางแผนงาน พบว่า ครูจะแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนให้นักเรียนทราบ และให้นักเรียนศึกษาข้อมูล แล้วเสนอความคิดเห็น จากนั้นก็ให้นักเรียนวางแผนการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กิจกรรม พบว่า นักเรียนทุกคนได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียน และหากมีการเข้าค่าย จะมีบางคนที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษให้เป็นผู้ช่วยผู้กำกับ (ครู)

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนทุกคนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ทักษะชีวิต มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตาม และมีความสามัคคีในชั้นเรียน

การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า บางกิจกรรม ครูจะให้นักเรียนประเมินตามแบบฟอร์มที่กำหนด บางกิจกรรมครูจะเป็นผู้ประเมิน และบางกิจกรรมที่ครูจะให้นักเรียนผลัดกันประเมินกันเอง

ปัญหาที่พบ คือ การเดินทางมาร่วมกิจกรรมในกรณีไปเข้าค่ายหรือการเข้าร่วมกิจกรรมในวันหยุด
แนวทางแก้ไข คือ ทางโรงเรียนจัดรถรับ-ส่ง หรือขอให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับ-ส่ง

3. กิจกรรม To Be Number One สรุปได้ว่า กิจกรรม To Be Number One มี 2 ประเภท คือ ประเภท
ประกวดแข่งขัน และประเภทชมรม ซึ่งประเภทประกวดแข่งขัน จะเน้นการเต้นเพื่อการประกวด ส่วนประเภท
ชมรมเป็นการเริ่มดำเนินการก่อตั้ง แต่ได้มีการดำเนินการ ประกวดโลโก้ To Be Number One ของโรงเรียน และ
To Be Number One's The Idol. เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย
และวางแผนงาน พบว่า แกนนำทั้ง 2 ประเภทจะได้รับความรู้จากการไปอบรม และจากครูผู้รับผิดชอบงานด้านยา
เสพติด จากนั้นจะนำมาวางแผนการดำเนินงานและแบ่งหน้าที่กันต่อไป

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กิจกรรม พบว่า นักเรียนประเภทประกวดแข่งขันมีสมาชิกประมาณ
20 คน ต้องมีการซ้อมและเข้าร่วมประกวดทุกคนเนื่องจากเป็นตัวแทนในทีมของโรงเรียน ส่วนประเภทชมรมได้
กำหนดให้ทุกคนในโรงเรียนต้องสมัครเป็นสมาชิกชมรม และแกนนำจะเป็นผู้คิดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนมีโอกาส
เข้าร่วม

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนทุกคนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
ทำให้กล้าแสดงออก ฝึกความอดทน สร้างจิตสาธารณะ สอนการทำงานเป็นทีม และบางคนก็เป็นการสร้างชื่อเสียง
ให้กับตนเองและโรงเรียน

การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า มีหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ประเมินผลการดำเนินงานและ
ครูจะเป็นผู้ติดตามผลการประเมินเพื่อสรุปผลการดำเนินงานอีกครั้ง

ปัญหาที่พบ คือ นักเรียนที่ต้องไปประกวดแข่งขัน ต้องขาดเรียน และเวลาในการดำเนินงานมีน้อย

แนวทางแก้ไข คือ นักเรียนที่ขาดเรียน เมื่อมาเรียนก็จะติดตามจากเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ส่วนกิจกรรม
ถ้าจัดให้นักเรียนทั้งหมด จะใช้ชั่วโมงจริยธรรม แต่ถ้าเป็นนักเรียนเฉพาะกลุ่ม จะใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียน เวลาพัก
กลางวัน หรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เป็นต้น

4. กิจกรรมด้านยาเสพติดของสถานักเรียน สรุปได้ว่า กิจกรรมหลัก ๆ ของคณะกรรมการสถานักเรียน
ด้านยาเสพติด เช่น กีฬาต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมวันยาเสพติดโลก กิจกรรมวันงดสูบบุหรี่โลก เป็นต้น เมื่อ
พิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายและ
วางแผนงาน พบว่า ครูจะแจ้งวัตถุประสงค์ และให้สถานักเรียนหาข้อมูลเพิ่มเติม แล้ววางแผนการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กิจกรรม พบว่า มีนักเรียนเพียงบางส่วนที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น
กิจกรรมวันยาเสพติดโลก มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมการประกวดที่จัดขึ้น แต่ก็มีนักเรียนเพียงไม่กี่

คนที่สนใจเข้าร่วม และกิจกรรมการเดินทางต่อต้านยาเสพติดที่ให้เพียงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าร่วม ส่วนกิจกรรมกีฬาต่อต้านยาเสพติดก็เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมโครงการ

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการฝึกความรับผิดชอบ

การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า เป็นการสุ่มนักเรียนบางคนเท่านั้นในการประเมิน

ปัญหาที่พบ คือ นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและในอดีตนักเรียนบางคนมีบทบาทหลายหน้าที่ ทำให้มีผลกระทบต่อการเรียน ประกอบกับความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนมีจำกัด

แนวทางแก้ไข คือ สร้างสิ่งจูงใจให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เช่น วัสดุบัตร หรือรางวัลในการเข้าร่วมกิจกรรม และครูต้องคอยกำกับดูแลกระบวนการวางแผนของสภานักเรียนอย่างรัดกุม พร้อมทั้งมีการสร้างเงื่อนไขให้ผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการแต่ละประเภท ให้มีหน้าที่เพียงบทบาทเดียว

5. กิจกรรมนักเรียนแกนนำต่อต้านยาเสพติด สรุปได้ว่า การดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นไปตามแนวทางของ QAD และเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง แกนนำต่อต้านยาเสพติด แกนนำ To Be Number One และสภานักเรียน ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ กิจกรรมวันงดสูบบุหรี่โลก กิจกรรมวันยาเสพติดโลก กิจกรรมกีฬาต่อต้านยาเสพติด และกิจกรรมหารายได้เข้าชมรม เป็นต้นเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และ การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวางแผนงาน พบว่า นักเรียนแกนนำจะได้เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ดำเนินการ เช่น สภากาชาด แล้วนำความรู้ที่ได้มาขยายผล วางแผน และแบ่งหน้าที่กันทำงาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กิจกรรม พบว่า นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม เช่นเดียวกับกิจกรรมของสภานักเรียน แต่มีการเพิ่มโดยแจกแผ่นพับเผยแพร่ข้อมูลตามแหล่งชุมชน

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีความตระหนักในพิษภัยของยาเสพติด ส่วนนักเรียนแกนนำ ได้ประสบการณ์ในการวางแผนและมีความรับผิดชอบ

การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า นักเรียนได้ตอบแบบประเมินที่แกนนำได้เตรียมไว้ และมีหน่วยงานจากภายนอกเข้ามาประเมินการทำงานของโรงเรียน

ปัญหาที่พบ คือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนในโรงเรียนเท่าที่ควร และการทำกิจกรรมเบียดเบียนชั่วโมงเรียน

แนวทางแก้ไข คือ ประชาสัมพันธ์ และหาสิ่งจูงใจเพื่อให้นักเรียนเข้ามาร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น และจัดกิจกรรมในเวลาที่ไม่ตรงกับเวลาเรียน

6. กิจกรรมต้านยาเสพติดที่ทางโรงเรียนจัดในช่วงปิดภาคเรียน สรุปได้ว่า กิจกรรมที่จัดได้แก่ การอบรมความรู้พื้นฐาน การจัดค่ายธรรมาภิบาล ค่ายเยาวชน ค่าย To Be Number One เป็นต้นเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอนสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวางแผนงาน พบว่า แกนนำนักเรียนแต่ละประเภท ได้คิดกิจกรรม และวางแผนการดำเนินงานเสนอครูที่รับผิดชอบกิจกรรม

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กิจกรรม พบว่า ในแต่ละกิจกรรม มีนักเรียนเข้าร่วมแตกต่างกัน เช่น กิจกรรมอบรมขั้นพื้นฐาน จะเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ส่วนค่ายธรรมาภิบาลจะเป็นนักเรียนที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนนอกจากจะได้รับความรู้แล้วยังทำให้ได้ทำความรู้จักกัน สามารถปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ชั้นเรียนใหม่ ได้รับวุฒิบัตรในการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนแกนนำนักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหา ได้ทักษะความเป็นผู้นำ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า นักเรียนได้ทำแบบประเมินกิจกรรม ส่วนแกนนำได้ถ่ายภาพกิจกรรม แล้วให้ครูสรุปผลการดำเนินงาน

ปัญหาที่พบ คือ ผู้ปกครองไม่ต้องการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากต้องการให้ช่วยงานที่บ้านหรือไม่ไว้วางใจนักเรียนว่าเข้าร่วมกิจกรรมจริงหรือไม่

แนวทางแก้ไข คือ ครูผู้ดูแลกิจกรรมยืนยันการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนและชี้แจงเหตุผลกับประโยชน์ที่จะได้รับให้ผู้ปกครองเข้าใจ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบประเด็นน่าสนใจคือ โรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคมได้รับรางวัลด้านการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะโครงการโรงเรียนต้นแบบมาตรฐานระบบการต้านยาเสพติด (QAD) ของสภาการศึกษาที่มีการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ในการดำเนินงานด้านยาเสพติดของโรงเรียน โดยเน้นการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ทั้งนี้จากการสนทนากลุ่ม พบว่า นักเรียนเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือว่าเป็นหน้าที่ของตนในการป้องกันปัญหาเสพติด เริ่มจากการค้นหาสาเหตุของปัญหา วางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมที่กำหนด มีการแบ่งงานและหน้าที่ จัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการ ติดตามประเมินผลด้วยการจัดทำสรุปรายงานการดำเนินการกิจกรรม ทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ซึ่งตรงกับหลักการการมีส่วนร่วมของออร์ทัย กักผล (2552) และเป้าประสงค์ของโรงเรียนที่กำหนดว่า โรงเรียนมีโครงสร้างและระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสะท้อนผลการดำเนินงานจากรางวัลที่ได้รับ เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมการสอนของวิทยากรเพื่อการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน พบว่านักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากตามนโยบายของรัฐบาลให้มีการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องของยาเสพติด และกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้าให้ความรู้กับนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคมก็ได้มีวิทยากรจากหน่วยงานดังกล่าวเข้ามาให้ความรู้กับนักเรียน ทั้งนี้ นักเรียนให้ความสนใจและตั้งใจมากกว่าการเรียนการสอนทั่วไป อีกทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามคำแนะนำของวิทยากรอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วัชรินทร์ อันทชัย (2550) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางป้องกันปัญหาเสพติดของสถานศึกษา และได้ยกตัวอย่างการให้การศึกษามีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนตามด้วย มหุร พูลสวัสดิ์ (2555) ที่กล่าวว่า กระบวนการที่ทำให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดสำเร็จ คือ การสร้างภูมิคุ้มกันแก่นักเรียน ซึ่งมีการนำหลักสูตร D.A.R.E มาใช้ และยังคงตรงกับผลงานของธรมกร สุขมงคล (2547) ที่ว่านักเรียนมีความพร้อมในการเรียนตามหลักสูตร หลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ทำให้นักเรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการใช้ยาเสพติด การหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงจากเพื่อน หลีกเลี่ยงการเสพหรือทดลองใช้ยาเสพติดหลังจากได้เรียนรู้ตามหลักสูตร นักเรียนมีความพึงพอใจกับการสอนของตำรวจในโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียน เกิดความรู้สึกรู้สึกต่อต้านยาเสพติดและความรุนแรง

2. การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีต้านยาเสพติด พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือทั้ง 5 ขั้นตอน คือ ร่วมศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหาร่วมวางแผนงาน/ กิจกรรมร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน และร่วมติดตามและประเมินผล ทั้งนี้ ทางโรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคม ได้มีการสอดแทรกการป้องกันยาเสพติดในการเรียนการสอน มีชั่วโมงบำเพ็ญประโยชน์ มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานและนำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความสามัคคี มีความเป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานที่ต้องให้ทุกส่วนมีส่วนร่วม และสอดแทรกความรู้เข้าในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในงานวิจัยของ ธเนตร ลักษณะสุทธิ (2552) และสุรเดช รอดจินดา (2554) ส่วนสุรีย์ บุญญานพวงศ์ และคณะ (2552) พบว่า มีกระบวนการดำเนินงานเพิ่มเติมในการค้นหาและทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ประสบความสำเร็จจากการทำงานเป็นทีมที่มีการแบ่งหน้าที่กันทำ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็น ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและความสำคัญของการเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม To Be Number One พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม (การดำเนินงาน) และได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนนักเรียนแกนนำ To Be Number One จะได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งทำให้ทราบสาเหตุของปัญหา แล้วยนำมาขยายผลให้กับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม และการที่แกนนำ To Be Number One มีส่วนร่วมมากกว่า

นักเรียนทั่วไป สอดคล้องกับ ฐานิตย์ นามบ้าน (2552) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดมีส่วนร่วมน้อยกว่าคนที่ได้รับการศึกษา และยังพบว่า กลุ่มที่มีตำแหน่งมีส่วนร่วมมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐบาล

4. การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมต้านยาเสพติดของสถานักเรียน พบว่า คณะกรรมการสถานักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ส่วนนักเรียนทั่วไปมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล เนื่องจากตามบทบาทหน้าที่ของสถานักเรียน จะได้รับความรู้และได้รับการมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมจากทางโรงเรียน จึงต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน แบ่งหน้าที่ในการทำงาน และให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ อำนวย ตันบุญเจริญ (2548) ที่พบว่าส่วนมากกรรมการจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตน สอดคล้องกับบุญมี แก้วจันทร์ (2550) ที่พบว่าผู้นำมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติดเป็นอย่างดี มีความตระหนักในปัญหาเสพติดในระดับสูง และผู้นำมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งมีส่วนร่วมมากที่สุดในการปฏิบัติการ และยังสอดคล้องกับสุริยันต์ เสรีเรืองยุทธ (2551) ที่พบว่า การส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างจริงจัง และรับฟังคำแนะนำจากทุกคนเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนของการดำเนินงาน และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผล แล้วสรุป ประเมินผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการเพื่อจัดทำรายงานเผยแพร่ต่อไป

5. การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมนักเรียนแกนนำต่อต้านยาเสพติด พบว่า นักเรียนแกนนำจะได้รับความรู้จากการเป็นตัวแทนไปอบรมแล้วนำมาวางแผนดำเนินกิจกรรม ภายใต้เงื่อนไขของโครงการ QAD ที่กำหนดให้มีแกนนำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรม คิดวางแผนกิจกรรม และดำเนินกิจกรรม โดยให้นักเรียนในโรงเรียนมีส่วนร่วม ทั้งนี้ต้องมีการหารายได้เพื่อดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง ไม่มีการตั้งงบประมาณให้ดำเนินการ สอดคล้องกับ มานัส ห่อเย็น (2548) ที่พบว่าแกนนำจะนำความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และจากการสนทนากลุ่มพบว่า ในการดำเนินงานจะมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมกีฬาการเดินทางรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในชุมชนในการแจกแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด สอดคล้องกับวีระพงษ์ บัวทอง (2552) สัมพันธ์ รอดพึ่งครุฑ (2550) นุชนาถ เลิศวาสนา (2551) และมทुर พูลสวัสดิ์ (2555) ที่พบว่า มีการสนับสนุนกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เข้าร่วมการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ต่อต้านยาเสพติด มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบของชมรม มีการเยี่ยมเยียนชุมชน (ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน) และให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

6. การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ทางโรงเรียนจัดในช่วงปิดภาคเรียน พบว่าตัวแทนนักเรียนทั้งกรรมการสภานักเรียน และแกนนำต่อต้านยาเสพติด มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ส่วนนักเรียนทั่วไปมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล ซึ่งในส่วนของ การประเมินผลมีการมอบวุฒิบัตรให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม และมอบรางวัลให้กับคนที่ได้คะแนนในการทดสอบที่ได้ สูงสุด ทั้งนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีหนังสือสั่งการให้โรงเรียนในสังกัดต้องมีการจัดกิจกรรมในช่วงปิด ภาคเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จะได้ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สอดคล้องกับวีระพงษ์ บัวทอง (2552) และธนตร ลักษณะสุทธิ (2552) ที่พบว่าควรมีการปฏิบัติการที่เน้นการส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลา ว่างให้เป็นประโยชน์ และดร.ณ มินาคูณ (2550) ที่พบว่ามีการยกย่อง ชมเชย ให้รางวัล ให้กำลังใจนักเรียนที่มีความประพฤติดี เรียนดี หรือช่วยเหลือกิจการของโรงเรียน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการ สร้างบทบาทของการเป็นตัวแทนหรือแกนนำให้กับนักเรียน ด้วยการบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมมากขึ้นและในส่วนที่นักเรียนมีส่วนร่วมน้อยหรือไม่มีส่วนร่วม คือ ร่วมศึกษาและ ค้นหาสาเหตุของปัญหา และร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวางแผน โรงเรียนจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม ดังกล่าวให้มากขึ้นด้วย

บทสรุป

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดของโรงเรียนแม่ข่าย วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มจากการที่โรงเรียนได้ดำเนินงานด้านการป้องกันปัญหาเสพติด และได้รับรางวัล ด้านยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง แต่จากการสัมภาษณ์นักเรียน กลับมีนักเรียนบางคนให้ข้อมูลว่าไม่เคยได้เข้าร่วม กิจกรรมใด ๆ ของโรงเรียน ทั้งที่โรงเรียนมีนโยบายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการ มีส่วนร่วมของนักเรียนในการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดของโรงเรียนแม่ข่ายวิทยาลัยการ

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของนักเรียนนั้น แตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่ นักเรียน ที่เป็นกรรมการหรือแกนนำจะมีโอกาสได้มีส่วนร่วมมากกว่านักเรียนทั่วไป และกิจกรรมแต่ละกิจกรรมก็มีการเปิด โอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมแตกต่างกันตามไปด้วย ทั้งนี้มีบางกิจกรรมที่โรงเรียนได้บูรณาการเข้ากับการเรียน การสอน ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจว่าตนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนแล้ว และมีบางกิจกรรมที่เปิดโอกาส ให้นักเรียนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจแต่กลับไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควร บางกิจกรรมก็บังคับให้นักเรียนทุกคน เป็นสมาชิกซึ่งเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมอีกทางหนึ่ง

โดยทั่วไปนักเรียนที่เป็นแกนนำ และนักเรียนทั่วไปจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ในส่วนของการร่วมติดตามและประเมินผล มีบางกิจกรรมที่ให้ตัวแทนนักเรียนเป็นผู้ร่วมการประเมิน คือ กิจกรรมด้านยาเสพติดของสภานักเรียน และบางกิจกรรมที่หน่วยงานจากภายนอกเป็นผู้ประเมิน คือ กิจกรรมแกนนำ To Be Number One ส่วนกิจกรรมที่มีเฉพาะแกนนำนักเรียนมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวางแผน คือ กิจกรรมแกนนำ To Be Number One กิจกรรมด้านยาเสพติดของสภานักเรียน กิจกรรมแกนนำต่อต้านยาเสพติด และกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ทางโรงเรียนจัดในช่วงปิดภาคเรียน สำหรับกิจกรรมการสอนของวิทยากรเพื่อการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน บางกิจกรรมย่อยก็ไม่มีนักเรียนหรือตัวแทนนักเรียนเข้าร่วมในการศึกษาและค้นหาสาเหตุของปัญหา และร่วมกำหนดนโยบาย และวางแผน จะมีเพียงกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีด้านยาเสพติดเท่านั้น ที่นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงาน ดังนี้

1. โรงเรียนควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแผนการดำเนินการและโครงการด้านยาเสพติด เพราะจะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมและจะทำให้นักเรียนให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น
 2. โรงเรียนควรมีเวทีให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วม หรือชี้แจงปัญหาในการดำเนินงานของกิจกรรมที่ผ่านมา เพื่อพัฒนากิจกรรมที่จะดำเนินงานต่อไป
 3. โรงเรียนควรมีการสำรวจความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรม และทำให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 4. โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้แสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม ในการมีส่วนร่วมแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ทุกคนได้ฝึกทักษะและได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง
 5. โรงเรียนควรบูรณาการการมีส่วนร่วมของนักเรียนเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เหมือนกับกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมครบทั้ง 5 ขั้นตอน
- ส่วนข้อเสนอแนะ ในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรมีการสอบถามนักเรียนทั้งหมดถึงความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมของโรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และคนในชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

โครงการการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในสถานศึกษา เสนอสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). (2551). ม.ป.ท.: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 155/2554 เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดิน เอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ. (2554). สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2556, จาก http://www.phrae.go.th/drug_phrae/doc/155.pdf
- ธานินท์ ธีรวัชรชัย และคณะ. (ม.ป.ป.). **คู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ม.ป.ท.: สำนักประสานงานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- ฐานิตย์ นามบ้าน. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน: กรณีศึกษา อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา**. การศึกษาโดยอิสระ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ดรุณ มินาคูณ. (2550). **การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธเนตร ลักษณะสุทธิ. (2552). **การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดภายในโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาแม่แจ่ม สายเหนือ จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นุชนาถ เลิศวาสนา และคณะ (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 1**. ปทุมธานี: สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการที่ 4 ปทุมธานี.
- บุญมี แก้วจันทร์. (2550). **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา อำเภอเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย**. การศึกษาค้นคว้าโดยอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- มทูล พูลสวัสดิ์. (2555). **แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- มานัส ห่อเย็น. (2548). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนรอบพื้นที่กองทัพอากาศในแขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพฯ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- รณกร สุขมงคล. (2547). **การประเมินโครงการเพื่อการต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน (D.A.R.E. ประเทศไทย) กรณีศึกษาเขตจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- โรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคม. (2556). **คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง**. ม.ป.ท.: โรงเรียนแม่ข่ายวิทยาคม.
- วัชรินทร์ อันทชัย. (2550). **การพัฒนาแนวทางป้องกันปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2**. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วีระพงษ์ บัวทอง. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**. การศึกษาโดยอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศพส.). (2555). **ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ปี 2556**.
- สุรเดช รอดจินดา. (2554). **การบริหารกิจกรรมนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาเสพติด ในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2**. วารสารสำนักงานประสานงานองค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด (ส.อ.ส.ต่อต้านยาเสพติด. *Journal of Anti-Narcotics*. 3 (ม.ค.-ธ.ค. 2554), 50-70.
- สุริยันต์ เสรีเรืองยุทธ. (2551). **การศึกษากระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุรีย์ บุญญานพงค์ และคณะ. (2552). **รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ศูนย์บริการวิชาการและพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2556, จาก www.sri.cmu.ac.th.
- สัมพันธ์ รอดพิงครุฑ. (2550). **การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พัฒนาสังคม) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อำนวยการ ตันบุญเจริญ. (2548). **การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อรทัย ก๊กผล. (2552). **คู่มือ คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: จริยสุนิหวงศ์การพิมพ์.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. (2556). **โรงเรียนในสังกัด**. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2556, จาก <http://www.chiangmaipao.go.th/th/>.